

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRSÁK:

TARCSAFALVI ALBERT

GYÖRFI ISTVÁN

T A R T A L O M :

A szerkesztő asztaláról	17	Bizalom Istenben. Árkosi Tamás	32
Háborus új esztendei tisztelgés a főpásztornál	18	A nők világa. Unitárius leányaink munkája. Perczelné Kozma Flóra	33
Riadó. Barabás Ábel	21	Irodalom	34
Munkatárs. Györfi István	22	A D. F. E. köréből	36
A Kárpátok katonája. Gyallay Do- mokos	24	Egyházi és iskolai mozgalmak	37
A mi katonáink	25	Nyilvános elszámolás	40

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁDEMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőr-kötés arany-széllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőr-kötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

Minden unitáriusnak szól, de aki az unitáriusokról akar szólni az sem nélkülözheti ezt a könyvet: Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután. Mert ebben meg van magyarázva az unitárius vallás eredete és fejlődése, az unitárius egyház jogai. Ismerteti a vallás alapítóit, az egyház oszlopait. 400 esztendő nevezetes gondolatai és a négyszáz esztendő, a XIX-ik század értékes alkotásai, mint tiszta tükörből ragyognak vissza ránk ebből a könyvből. Irták legjobbjaink: Ferencz József püspök, báró id. Daniel Gábor, báró Petrichevich-Horváth Kálmán, Fekete Gábor v. b. t. t. főgondnokok, dr. Borbély Ferenc, dr. Borbély István, dr. Boros György, Csifó Salamon, Gálfi Lőrinc, dr. Gál Kelemen, Kiss Sándor, Pap Mózes, Szinte Gábor, Tarcsafalvi Albert, dr. Tóth György, Varga Dénes, Vári Albert, dr. Wendte Károly tanárok, lelkészek és Percelné Kozma Flóra. A 200 nagy 8-rét oldalra terjedő könyv ára 3 K. 5 példány postai költségét fizeti a kiadó Dávid Ferenc-Egylet.

Dávid Ferenc képes életrajza írta Pap Domokos. kiadta a Dávid Ferenc Egylet. A csinos kis mű könnyen áttekinthető szépen megírt életrajza a dévai mártirnak. Ára 50 fillér, postán küldve 58 f.

Magyarorszáti egyházközségünk aranykönyvében a lefolyt 1914. évrőla következő kegyes adományok vannak feljegyezve: Gothárd Sándor f. gondnok úr orgona alapra 20 kor., Székely Istvánné 2 drb úrasztali terítőt 15 kor. értékben; Székely B. János, Székely M. János, Bodor Márton és Bodor Gergely úrvacsorai kenyeret és bort adományoztak 18 kor. 40 f. értékben. A hívek közmunkájának értéke fuvarban és kézi napszámokban az egyházközség részére 61 kor. Az évi adományok összege 114 kor. 40 f. Melyet e helyen is hálás köszönettel nyugtáz az egyházközség előljárósága.

Akinek valakije a háboruban van, rendelje meg az Unitárius Közlönyt, mert minden unitáriusról meg fog emlékezni, Nagyon becses foglalatja a székely vitézségnek!

Ha legalább 5-ön egyszerre rendelik meg s egy-egy koronát, összesen 5 koronát egyszerre beküldenek, az Unitárius Közlöny háborus számaait egész évben egy csomagban egy névre megküldjük.

Az Unitárius Közlöny régi számaiból 12]drbot]40 fillérért, 100 darabot 2 koronáért küldünk] meg.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRSÁK:

TARCSAFALVI ALBERT

GYÓRFI ISTVÁN

Előfizetési ára: 2 korona 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek. — Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Minden népek felett áll az emberiség! Ez a dr. Wendte újévi üdvözlete, amely csak jan. 15-én érkezett Kolozsvárra. Nemzetközi újévi üdvözlésnek mondja. Igaza van. Az ember értékét és erkölcsiségét kockára dobta a gyilkoló bomba és az öldöklő fegyver nyomában haladó inség, de mi még sem veszíthetjük el bizalmunkat önmagunkban. Tudjuk, hogy az is aki lő, az is aki szuronyt szegez ellenfelének — ember, és inkább szeretné a békét mint a háborút. A gonoszok miatt szenvednek az ártatlanok is, de majd kiderül az igazság és mindenki megkapja jutalmát érdeme szerint. Az emberiség csak nyerhet.

A *mi katonáink* rovatját az olvasók írják, mert az országban szélszörva szenvedőkről és harcolókról a szerkesztőség másképpen nem szerezhethet tájékozást.

Imádkozni vágyódás szállja meg az emberi lelket az olyan zivataros időben, amikor a nagy katasztrófák dunnak körülte. Most a háboru és a földrengés ébreszti az imádkozás vágyát. Itt mindenütt nyugtalanság, bizonytalanság. Se a test, se a lélek nem talál biztos pihenőt. Az imádkozás kiemeli a lelket a testből, megszabadítja a földi terhektől. A lélek szárnyra kél és oda száll, ahol csöndes és nyugodt minden: az Isten közelébe, a lélek világába. Mióta a háboru kitört, a templomok látogatói, az imakönyvek olvasói megsaporodtak és ez így van jól.

A *nagy hadakozás idején* nemcsak a fegyverekre tá-

maszkodnak az ellenfelek, hanem a harci hírekre is. Most az ujságok igazán bemutatják nagyhatalmi szerepüket. De most is óriás a különbség közöttük. A túlsó táborban csinálják a híreket is, a hazugságokat is. A hova a fegyverük nem ér el, ott jól fog egy kis vagy nagy pótlás, mert ebből az ellenfél becsületére tövis koszorút lehet kovácsolni. Közelebbről ezt mivelték a franciák a németekkel, rájuk akarván sütni, hogy kegyetlenek a legyőzött vagy elfogott ellenséggel. Rosszul sült el a puszkájuk, mert a németek tanukkal igazolták, hogy a franciák a beteget is, a foglyot is a legvadabb módon megcsonkítják, kinozzák. A gyengék, gyávák és félénkek szoktak kegyetlenek lenni.

Gyermekeink és a háboru. Akinek apja vagy testvére a harctéren van, annak a lelke ugy bele van fonva ebbe a nagy tengeráradatba, hogyha akarnának sem tudnak szabadulni tőle. De minden gyermeket kell hogy érdekeljen, sőt izgasson ez a nagy fölfordulás. A gyermekből lesz a jövő embere s ha most be nem oltódik a vérébe az a nagy kötelesség, amit békeidején hazaszeretetének nevezünk, a háborunak egyik értéke kárba vész. A szülő foglalkoztassa a gyermekét. Hadd érdeklődjék katonáink iránt, hadd ossza meg zsebpénzét a sebesültekkel. Hadd dolgozzék érettök ő is amit tud. Jó iskola ez a háboru, csak meg kell tanulni a feladott leckéit.

A szerkesztő kéri az olvasót, hogy az *Unitárius Közönlöny* díját küldje be most az év elején. Csak az örökös alapítók nem adósai!

Háborus új esztendei tisztelgés a főpásztornál.

A kolozsvári egyháztanácsosok, az egyházközség tagjai minden új évben fölkeresik a püspököt a főjegyző vezetése alatt. Az 1915-ik háborus új esztendőben sokan lemondottak erről a szokásról, de Ferencz József püspök urat fölkeresték mintegy 45—50-en. Az üdvözlő beszédet és a püspök úr válaszát megszereztük és közöljük:

Dr. Boros György egyh. főjegyző következő beszédet mondotta:

Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Ur!

Régi szokás és gyakorlat hazánkban, hogy a főlistviselőket a polgári év kezdetén fölkeresik, üdvözlük és jó kívánataikkal elhalmozzák. Ez a szokás a mi egyházunkban is régóta megvan. Mi ezúttal is eljöttünk a főpásztorunkhoz, midőn megnehezült az idő felettünk, gond s aggodás uralkodik a sziveken. Most az ágyudorej és az imádság, a katona és a pap kezében tartjuk sorsunkat. Vitéz katonáink a harci téreken dicsőségesen végeznek a rájuk bízottakat, hazánk védelmét. A papoknak és lelki pásztoroknak a harcmezején is, de annál inkább itthon van nagy és nemes föladatok.

Mi a főpásztor most nemcsak tisztelni akarjuk, hanem hallani kívánjuk biztató, bátorító és vigasztaló szavát. Soha sem volt oly nagy szükség a főpásztori szóra, mint most, amikor községeinkben egyre szaporodnak az árvák és özvegyek. Amikor édes hazánk drága stéire is betört az ellenség.

Ma egy éve az összetartás szép ígét hangoztattam ezen a helyen megjelent egyháztanácsos és más atyánkfiai előtt, de a mi kebli munkánk, szép terveink meghúsultak, mert kitört ez a szörnyűséges, ádáz háboru. Most a jövőbe ismét terveztünk egy szép ünnepet Tordára, ahol 1568-ban az azt megelőző háboru és más politikai bajok alól föl-szabadulásunkat ünnepeztük. Vajjon az idén öröm ünne-pünk lesz-e ugyanott? Aggodva kérdezzük és reménykedve imádkozunk, hogy múltjék el a pusztító háboru vihara és álljon helyre az áldó békekesség.

Mi, akik itt együtt vagyunk készséggel kivesszük részünket az előkészítő munkából, csak várjuk a főpásztor intő és biztató föl hívását. Várjuk és kérjük áldását s egyben élteljük, mert kívánjuk, hogy az Isten óvja, tartsa meg egészségét, erejét, hogy a reá bízottakat elvégezhesse. Élteljük a Mélt. és Főt. Püspök Urat és kedves családját. (Általános éljenzés.)

Tisztelendő egyházi főjegyző Ur! Tisztelt barátaim!

Nagyon köszönöm jó kívánataikat, melyekkel az újév alkalmával ezúttal is szívesek voltak megtisztelni. — Isten kegyelméből sokszor volt már szerencsém hasonló megtiszteltetésben részesülni, de most, nem tagadom, nem tudom azzal az örömmérséssel fogadni, amelylyel máskor fogadtam. Hiszen ezt az új évet a hónapok óta tartó iszonyú háboru miatt inkább könnyel mint örömmel

köszöntjük mindnyájan; éppen ezért azon is gondolkoztam, hogy talán nincs is helyén ezuttal, hogy szives üdvözlőket elfogadjam, amint ezt a gondolatomat a templomból kijövet a tisztelendő egyházi főjegyző urral közöltem is. Most elhangzott üdvözlő szavai azonban teljesen megnyugtattak, mert amint mondá, nemcsak azért jöttek, hogy megtiszteljenek, hanem, mert ezen aggodalmas időben biztatást és bátorítást kívánnak tőlem hallani. Erre pedig kész vagyok, sőt kötelességemnek ismerem s csak azt sajnálom, hogy koromnál és egészségi állapotomnál fogva nem tudom végig járni egyházközösségeinket hasonló célból, biztatva és bátorítva hiveinket mindenütt, hogy e mindenestre irtoztató háboru miatt, (a melyhez hasonlót a világtörténelem nem ismer és amely — sajnos — hazánkat is fenyegeti, ne csüggedjenek el, ne adjanak helyet keblükben a tulságos aggodalomnak, mert a győzelem végre is a mienk lesz, a mienknek kell lennie.

Igen, t. barátaim! én egy percre sem kételkedem abban, hogy — bár ellenségeink száma nagy s több oldalról meg vagyunk támadva — a háborunak ránk nézve mégis szerencsés kimenetele fog lenni. Nekem teljes reményem van az iránt, hogy hazánk védelmében vérüket és életüket is feláldozni kész vitéz katonáink, akiknek hőstetteiről mesés híreket hallunk és olvasunk, valamint hűséges szövetségesünk dicső hadseregei, Isten segedelme mellett rövid időn diadalra juttatják a mi igazságos ügyünket s ehhez képest amint a mult évet örömmel kezdtük, de nagyon is szomoruan végeztük, most megfordítva a szomoruan és aggodalommal kezdett évet hazánk függetlenségének és szabadságának nemcsak egy évre, hanem egy új ezredévre biztosítása felett érzett örömmel végezzük be. Közben pedig egy oly nemzeti örömnappal lesz alkalmunk tartani, aminőt hazánk ezeréves fennállása emlékére tartottunk volt.

Tisztelt barátim! Kivánságukhoz képest, ime, én ezzel a biztatással és bátorítással köszönöm meg újévi jó kívánataikat, megtisztelő üdvözlőket. Egyházi szempontból hozzá teszem még azt, hogy én most kétszeresen örövendek annak, hogy a mult évről a zsinattartást kénytelenek voltunk elhalasztani s ez évben Tordán ismét egy, oly lélekemelő zsinatot tarthatunk, mint 1868-ban a lelkiismeret szabadsága emlékére tartottunk volt. Hazánk szeretetével kapcsoljuk össze egyházunk szeretetét s kívánjunk mindkettőnek boldog újévet.

Kérem, fogadják még egyszer meleg köszönetemet új-
évi jókívánataikért. Isten adjon mindnyájoknak boldog
új évet!

Riadó.*

A Finn-öböltől le az Adriáig
Vadul tombol a végzetes vihar,
Bőszült haraggal, véres diadallal
Vivja harcát a német és magyar.
Véres mezőkön kél a piros hajnal
És vértengerbe hull alá a nap,
Vérpatak ömlik nagy folyók ölére,
Vérrel itatva oceánokat!

Mi vad harag és gyűlöletnek átka
Szitotta ezt a lángoló tüzet,
Hogy ránk csapott egész világ orozva
S együtt tépik e két hős nemzetet.
Bősz farkasokként im körülloholnak,
Éles foguk dühödten egyre mar,
De mind e vészek duló viharában
Szilárdan áll a német és magyar!

Német, magyar és osztráknak honából
Kivántok éhes hollók prédarészt?
Hajrá, kik összebujtatok galádul
És zugattok reánk' ezernyi véaszt!
Hajrá, galád szerb és vad muszka csorda,
Hajrá, beteg velőjű francia,
Hajrá, te perfid Albion lakója,
Hajrá, csalárd népek minden fia!

Ti prédaéhes hiénák csapatja,
Halott tetemnek néztétek e hont,
Melynek minden zugában áruló él
S orozva most e szép hazára ront?
Óh, megtanít most horvát, tót, románság.
Cseh és lengyel nép annyi hú fia,
Hogy minden orgyilkos bujtogatónak
Saját vérében kell megfulnia!

* Megjelent a Pesti Naplóban.

Óh, megtanít most ez a szent szövetség,
Melynek neve német-osztrák-magyar,
Hogy bérceink között hősök lakoznak,
S acélerős itt minden férfikar.
És megtanít most, hogy a Rajna mentén,
S amerre foly a büszke nagy Duna,
Nem gyáva összeesküvők lakoznak,
De kiknek szent örökség a haza!

Vigyázzatok, most kard van még kezünkben,
A villogó vas és kemény acél,
Most harcolunk még az ellenfelekkel,
S ki észre tér, most még barátira lél.
De jaj, ha egyszer ostor lesz kezünkben,
Melyet suhogtat a puszták fia,
Oh, eljön akkor majd a végítélet
És csattog uj Attila ostora!

Jaj akkor nektek, akik megcsallátok
A germán nemzetet s a hős magyart!
A Nibelung nem érti most a tréfát,
S lehuzza azt, ki vas karjába mart;
Nem úznak tréfát Árpád unokái,
Kik egykor félvilággal vívtanak,
Egész világgal fölvették a harcot,
S élet-halál nevében sujtanak!

Testvérszövetség csak bátran előre,
S büszkén feszítse kebled a tudat,
Hogy nincs vitézebb harcos a világon,
Mint kit e két had ölére fogad.
Ha nem születtem volna is e honban,
Ide hívna lelkem jó szelleme
S kiáltanám lelkem hő óhajával:
Segítsd őket, igazság Istene!

Barabás Abel.

Munkatárs.

Lapunk élére írták a nevemet. Élére állítottak tapasztalatokban bölcs és életküzdésben edzett ember-seregnék. Elhívtak engem a kezdőt, a keresőt, az alig megindulót, hogy irányítva törjek a kitűzött nagy cél felé: »Legyen az élet, igazán élet, vallásos és erkölcsös!«

Nagy feladat, egy lap frott hasábjairól szölnani a sok ezer váró-figyelőhöz. A próféta tiszta éles-látásával, a bölcs mély elméjével beszéljen, ki gondolataival fedd, frott tanácsaival új útakat mutat. Biztos, szilárd lépésekkel hordozza nyomtatott betűinek fáklya-fényét, ki a könnyekben eltévedők sokasága előtt vezetve jár és világosít!

Kötelezvény alá nyomták nevemet e lapban, némán kifejezett, szívekbe idegzett, szigorúan megkövetelt súlyos kötelezettségek betöltését feladatul adták nekem.

Ekkora várakozásra kielégítően nem felelhetnék, ilyen nagyjelentésű munkakört, szerénytelenség nélkül be nem tölthetnék, mert nincsenek meg azok a képességeim, melyek azzá tennének, ami nem vagyok.

Hálás köszönettel, bizakodó önérzettel fogadom mégis szerkesztőségünk meglisztelő bizalmát. Bár ugylátszanék is, hogy annyit adni nem tudok, amennyire e tisztség elkötelez, hiszen, érzem többet nyújtok, mint amennyit vártok: mindent amim van, ami vagyok, való magamat.

Mindent amim van, ami vagyok, de ne keressetek bennem nagy hangu vezetőt, feltétlen ítéletre számot tartó, tévedések nélküli tekintélyi embert. Én »munkatárs«
vagyok s az akarok lenni a szó valódi jelentésének értelme szerint: *társ a munkában!*

Lehetnék-e, akarhatnék-e más lenni, mint ami vagyok, aminek e megjelölésben lennem kell? Követhetnék és más céll, adhatnék-e előtökbe más eszményeket, mint amely valóságban e szóban írva van: munkatárs?

Ilyen értelemben *vállalom* e tisztséget, a vezetést, az irányítást! *Dolgozni akarok, keresem a munkás társakat, hogy társuk legyek munkájukban, hogy társaim legyenek törekvésimben, hogy minden cselékedetünkben valóban társak legyünk, hogy egyek legyünk az érzésben és akaratban: Istennek gyermekei, ember-testvérek.*

»A munka élet, az élet munkásság.«
Ellentétje a nyugalomnak, a téltenségnek, amely halál! Halál vagy élet? Mi a diadalmas életet választjuk, melynek diadalma a soha meg nem szünő munkában van! Dolgoznunk kell, ha *igazán élni* akarunk! Ez örök szabálynak nincsenek kivételei. Ugy-e a gazdagság munkátlanjaira gondoltok s eszetekbe veszitek a pillanatnyi alkalmak, a pénz éhes szemű, agyondolgozott uzsorásait? Tétlenül éljünk-e mint azok, vagy ezekkel elsorvadjunk a földnek javaiért? Ítéletet mond e kérdésre mindenki tetteiben! A véletlen zsákmányának kegyeltjei, a pénz hiénái nem kivételek

az igaz élet munka szabálya alól! Az emberi munka bár eszközi jelentésű, de célja magasan felelő! Célja, hogy kifejezésre juttassa, valósítsa az ember tiszta énjét, a való embert. A munkátlanlás, a kápsziság féltő irigysége nem keres (versenyző-) társakat! Magában, magának, csak ön-ön magáért él!

Az igazi élet-munkában benne lévő cél gondolata, azonban már eleve meghatározza a munkás tevékenység irányát és leköti a munkás minden képességét! Utasít a magunk értésére, hogy a magunk lelkén keresztül keressük a nagy rejtélyt, a mások lelkében is nyilatkozó: embert! Önmagunk vizsgálása így teszen a lélek-élet részeseivé, amikor is felismerjük minden másban magunkat, az embert s minden munkánk társakat, megértő, együtt akaró társakat keres, hogy velük, érettük, az egészért munkálkodva igazán élhessünk, legyünk valóban vallásosak és erkölcsösek: »Istennek való képmásai!«

Kereselem a társakat, hogy velük dolgozzam, kereselem az igaz életnek munkásait, hogy munka-társuk legyek!

Győrfi István.

A Kárpátok katonája.

(A Beszkidek alatt, 1915 januárius.)

Bús, hideg havasok,
Amerre csak látok...
— Nézd csak öcsém, — szeretettel
Ezek a Kárpátok!

Micsoda út az ott?
— Azt magyar láb verte:
Ott vonult be Árpád apánk
Honfoglaló serge...

Zordon tél fagyán is
Oly meleget érzek...
— Itt forrtak föl szent ügyükért
A kuruc vitézek!

Hát az a sok fejfa?
Mi van rájuk írva?
— Biz az, öcsém, a mi munkánk:
Ezer orosz sirja!...

... Hol az ellen? — rája!...
— Ugy van, öcsém: rája!...
Csak *hős*, lehet a Kárpátok
Méltó katonája!...

Gyallay Domokos.

— *Tudósítások a nagy világháboruban résztvevőkről.* —

Dr. Vass Pál.

(Képpel.)

Bözödi dr. Vass Pálnak bemutatjuk a képét. Szép és dicső halált halt hazájáért, melyet lángolón szeretett. De szép élet-pályát futott meg, habár csak rövid 31 évre terjedt élete. A székelyt jellemző szívósság, kitartás, csüggedést nem ismerő előretörés benne egész mértékben megvolt. Szeretett és tudott tanulni a könyvből. Hiszen a főgimnáziumot s az egyetemet kiváló sikerrel végezte. A jogi karnál kettős doktorátust szerzett. De ő nem maradott meg a könyvtudásnál. Nyitott szemmel lépett be a társadalomba s ott is meg voltak kiváló sikerei, mert ügyes, figyelmes, előzékeny és kellemes tudott lenni. A kolozsvári báltermekben a szerény székely ifju vezető szerepet tudott vinni, mert a tudást a társadalmi műveltséggel élénk összhangzásba hozta. A jogi pályára lépett. Gyakornoki éveit Kolozsvár városnál kezdette meg, de a városi keret az ő tehetségeinek igen szűk volt. A beszercei kir. törvényszékhez kapott kinevezést mint joggyakornok s ha ezen a pályán lehet gyors haladásról

szólani, Vass Pál gyorsan haladott. Rövid pár év múlva 1914-től szolnoki törvényszéki jegyző. Az új helyen megnyerte előjárói bizalmát, mert nemcsak kitűnő fölfogású, hanem gyors munkásnak bizonyult úgy a német, mint a magyar körökben. A társadalom idegen rétegeiben is oly szívesen látták, hogy vezető szerepet juttattak neki. Hogy ismereteit bővítse, megtakarított pénzéből európai körutat tett, még mint joggyakornok s a múlt év nyarán a német birodalom nagyobb városait akarta meglátogatni.

Mielőtt új tervét megvalósíthatta volna, megkapta a behívót mint tartalékos hadnagy a 32-ik honvéd gyalogezredhez. Csapatja élén délcegen haladott és katonái vakon követték bárhol, mert valami szerencsés, bűvölő hatása volt rájuk. Bálványozták, mert látták, hogy ereje és bátorsága egy seregével ér föl, követték, mert azt hitték, hogy a golyó nem fogja.

Szép, vitézi tettei voltak az északi csatamezőkön. Katonái már főhadnagynak nézték és nevezték. Nem is késett volna a két csillag, de, sajnos, egy reggelen, midőn még csak indulóra készültek, egy kósza golyó átfurta testét. A nemesebb részeket kereste, megtalálta. Az erős ifjú férfi inkább kedélyesen fogta föl a csapást, hogy katonáit ne ijessze meg. A szanitészekhez vitték, de segíteni nem lehetett rajta. A harmadik napon már a legyőzhetlenek kö-

zött volt. Katonai pompával temették el az idegen, rideg földbe, Ravaruskán a városházával szemben levő kertbe 1914 szept. 11-én. Itthon apján és rokonain kívül meleg szívvél őrizzük dicső emléket a hősök között, kinek életét és anyját szép tervét derékba törte. Mi ilyenkor azt kérdezzük: vajjon nem szolgálta volna-e többet a hazának életével, de megnyugszunk a változhatatlanon, mert szép példája megtermi gyümölcsét a jövő emberei között.

Az Unitárius Közlöny f. évi első számában megindult cikksorozatunk élénk érdeklődést ébresztett fel. Az olvasók megértették törekvésünket és célunkat. Most még inkább hisszük, hogy szolgálatot teszünk ebből a szent, nagy ügyben.

Azt akarjuk, hogy a mi hőseink méltó megbecsülésben részesüljenek. Ezt a mi szerény viszonyaink között el fogjuk érni, annál is inkább, mivel főpásztorunk felhívta lelkészeinket ilyen irányban. A főt. püspök ur összeírta a harcolók névsorát, szolgálati minőségét, családi állapotát. Szép és dicső tükre lesz ez a mi kis egyházunk részvételének a nagy világháboruban.

Folytatjuk a megkezdett sorozatot s most már számmal is ellátjuk a neveket, hogy későbbi számokban könnyebb legyen a referálás.

1. **Dr. Fekete Sándor** — Fekete Gábor főgondnokunk fia — segédorvos az egyik cs. és kir. gyalogezrednél. Az ifju orvos már kezdet óta az északi harctéren van. Rendkívül nehéz és áldásos feladatot teljesít ezer vész és viszontagság között, mert az ellenség nem kiméli az egészségügyi vöröskeresztes helyeket sem. Eleddig szerencsésen kikerülte minden nagyobb baj. Az új évre a főt. püspök urnak kedves üdvözlőt küldött, amelyből sok szép vonást kiolvashatunk az ifju orvosról: öt hónapja az ágyu- és fegyvertűztől megsebesült hősközt közvetlen a rajvonál mögött részesitem első segélyben. Természetes dolog, hogy a gyilkos golyóknak én is ki vagyok téve. A vallásos érzésből származó, Istenbe vetett hitem és ragaszkodásom soha el nem hagyott s mindig megsegített a sok veszély közepette. E nemes érzést és hitet nem köszönhetem pedig másnak, mint annak a nevelésnek, melyben a főtiszt. püspök ur szellemében működő unitárius kollégiumban belém plántáltak.

2. **Ifj. Máthé László**, kövendi származású. Az unitárius főgimnáziumban 1913. év végén érettségizett. Szándéka volt egyetemi éveinek megkezdése előtt a katonasággal végezni. Ez okból 1913. év őszén egy éves önkéntes lett a 62-ik cs. és kir. gyalogezredben. Így érte őt a háboru kezdete. Már augusztus közepén a galíciai harctérre vitetett. Mint bátor fiut előőrsi szolgálatra alkalmazták. Midőn egyszer egy nyolc tagu előőrsi csapatot vezetett, egy százszoros orosz csorda szétugrasztotta őket. Mindenki menekült, ahogy tudott. Máthé egy őserdőbe tévelyedett egyedül. Itt találkozott egy óriási termetű, áruló rutén paraszttal, ki orozva jobb alsó lábszárát egy dum-dum löveggel széttroncsolta. Máthé elájult. És így volt némelykor feleszmélve, némelykor eszméletlenül szept. 13-tól 17-éig, midőn egy idegen kocsisfiu reá akadt és kocsin Strybe vitte, valami jó uri családhoz. Ez a nemes uri család aztán külön vonaton Munkácsra szállította, honnan a Miskolcsi kórházba került. Itt jobb lábát am-

putálni kellett térden fölül. Az őserdőben töltött három nap-éji halálfélelmek közepette — midőn vad farkasok ugráltak rajta keresztül — a 20 éves fiu teljesen megöszült. Jelenleg Budapesten a Dollinger-klinikán ápoltatik. Értesülés szerint királyi kitüntetésre elő van terjesztve. Sérülése előtt orvosi pályára szándékozott menni. Azonban erre most alkalmatlan. Most a budapesti egyetem jogi fakultására fog beiratkozni, e téren keresi boldogulhatását.

3. **Katona Márton** áll. tanító, fogarasi unitárius énekvezér, mint népfelkelő közlegény vonult be; szakaszvezetői minőségben beosztatott a 23. honvéd gyalogezred III. hadtápszászlóaljához és október elején kiment a harctérre. Azóta ott van. Gölyő nem érte, betegség nem verte le, de a sok fáradság kimerítette és jelenleg a m. kir. 7. dandárparancsnokság irodáján van alkalmazva december vége óta.

4. **Öt Péterffy testvér.** Fogarason több mint 10 éve asztalosműhelyet nyitott Péterffy Lajos és Áron. Pár évvel később csatlakozott hozzájuk Sándor, majd Dávid és végül Zsiga. — Öt testvér dolgozott egy kézre. A mozgósítás elején mind az öten bevonultak. Műhelyüket, amely egy valóságos kis gyártelep, a hadvezetőség lefoglalta járvány-kórháznak; a mesterek pedig ki délnek, ki északnak ment küzdeni a népek csatáján. Zsiga nem sokáig szolgálhatott, mert egy ágyú-lövedék összeroncsolta felső testét még október elején a galíciai harctéren s jelenleg az egyik nagysebeni kórházban van kezelés alatt. Sándornak holt híre kelt, de még a hír nem nyert megerősítést. Adja Isten, hogy ne is legyen igaz, hanem jöjjenek haza mind épen s folytassák tovább félbeszakított munkájukat.

5. **Fekete Sándor** (nagyajtai) szintén a Péterffy testvérek műhelyében dolgozott és onnan kellett még a mozgósítás előtt bevonulnia Boszniába. Azóta ott van. Hirt nem sokat tudunk róla.

6. **Bálint István** (hivatalszolga a nagysebeni elmeorvosintézetben) népfelkelő káplár. A 23-as honvédekkel ment fel Galíciába s jelen volt a szomorú kimenetelű augusztusi első összecsapásnál. Hullottak körülötte az emberek, mint a fű a réten; elesett első, második, harmadik... tizedik szomszédja s ő akkor is rohant előre. Otthon imádkozott érte felesége és négy gyermeke, de ő csak egyért imádkozott, hogy győzzenek a honvédek. Győzni fognak, de ott nem győzhettek a tu'erővel szemben. Bálintot nem érte semmi. Hanem a sok fáradság, nélkülözés és hiányos étkezés miatt később vérhast kapott. Befeleen jött haza. Jobban lett és jelenleg a kiskapusi hidőrségi különítménynél teljesít szolgálatot.

7. **Nyiredy Lajos** (népfelkelő), m. kir. posta- és táviráda

műszaki osztályvezető, az északi harctéren működik a mozgósítás óta ugyane minőségben századosi ranggal.

8. **Nyiredy János** (tartalékos) m. kir. postatiszt az északi harctéren mint távirádsz működött hadnagyi rangban. Jelenleg szabadságon van.

9. **Molnos Lajos** (népfelkelő) a mozgósítás elején vonult be mint szakaszvezető. Jelenleg Fogarason működik a helyőrségnél, ahol kiválósága és lelkiismeretes pontosságáért őrmesterré léptették elő még októberben.

10. **Szinte Gábor** m. kir. csendőrfőhadnagy nem tudván ellentállani lelke harci vágyának, a vitéz csendőrtisztek közül csaknem elsőnek jelentkezett, hogy őt osszák be a harcmezőre szolgálattételre. Kivánságát teljesítették (októberben) és beosztották a 23. honvéd gyalogezred 3. népfelkelő zászlóaljához, ahol a parancsnok elesvén, maga vezette tovább a zászlóaljat. Járt nem egyszer a halál szomszédságában. Emberei harmadnyira apadtak le az oroszok elleni küzdelmek között s a végén ő is megtört. Hastifusszal jött haza december elején. Most már jobban van és várja a visszaindulás óráját.

11. **Jancsó József** (tényleges) a 31-ik cs. és kir. ezredben szolgál. Résztvett az orosz Lengyelországi első nagy csatákban, hol a németek és a mieink közösen operáltak a közös ellenség ellen. Megsebesült a nyakán és egy németországi kórházban ápolták. Jobban van és eddig Isten tudja hol lehet már.

12. **Gálfi Ferenc** martonosi unitárius énekvezér-tanító mint népfelkelő vonult be a 62-esekhez Galiciába. Megsebesült, de meg is gyógyult s újból a harctérre ment.

13. **Barta Sándor** és **Ferenc** testvérek, mint népfelkelők Nagyaftáról vonultak be Galiciába. Sándornak a srappell a combját összezúzta. Ferencnek nyoma veszett, vagy elesett, vagy fogoly.

14. **Bálint Mózes** tanító Galiciában elesett.

15. **Pál Bálint** tanító a 2-eseknél szolgált, orosz fogságba került.

16. **Létay Péter** honvéd főhadnagy, a Létay László fia, orosz fogságba esett; Szibériában van.

17. **Három önkéntes káplár testvér.** Árkosi Béla kir. bányatanácsos fiai: Béla, ki adjunktus a herceg Schaumburg-Lippe uradalom rácbólyi intézőségénél Orosz-Lengyelországban harcolt a 26-ik gyalogezred 6-ik századában, Lublin körül a csatákban, visszavonuláskor beteg lett, Prágába küldetett a kórházba, jobban lett, újra Orosz-Lengyelországba ment, honnan a napokban visszavezényeltetett a kárpáti havasokba. — **Ferenc** szintén a 26. gyalogezred 5-ik századában szolgált, Bélával együtt részt vett a lublini stb. harcokban. Szeptember 9-én a harcban megsebesült, csapataink visszavonulóban voltak, őt elfogták és

mint egy december elején feladott sürgönye tudatja: Mandsuriában, a japán tengerhez közel, Nikolskban van (Ussuri folyó mellett) fogságban. Felsőipariskolás gépész s a Ganz-gyárban volt alkalmazva. — **Károly**, ki végzett jogszigorló volt, a háboru kitörésekor bevonult mint egyéves önkéntes augusztus 1-én. Szolgált a vártüzéreknél Teodóben, Cattaro mellett s harcolt a Montenegróiak ellen. Bevonult a szerbek ellen, onnan visszatérve volt Boszniában Rogoticában várja az új offenzívát Szerbia ellen.

18. **Egy papnak három fia.** Molnár János ádámosi lelkészünk három fiát küldötte a harctérre. Ödön polg. iskolai tanár a harctérre ment szeptember első napjaiban. Pár hónapig Galiciában harcolt, majd a Kárpátokra került. Innen több heti harc után Sziléziába vitték, hol egy gránát mellette lecsapván, öt 5—6 méterre dobta el. De csodálatos isteni gondviselés nem sérült meg, csak nagy belső rázkódást: máj, vese és szívbántalmat szenvedett. Most Troppauban, kórházban van. Ki tudja minő következményei lehetnek ennek a rázkódásnak? Istenben bizva jót remélhetünk. — **Béla** augusztus elején vonult be. Ő járási számellenőr Kiskunfélegyházán. Ujsandec körül jobb karján sebesült meg december 14-én. Most jobban van. Bevonult ezredéhez Nagyszebenbe. Onnan várja a behívást. Mint tartalékos honvéd hadnagy küzdött öt hónapon át édes hazánkért. **Akos**, elemi isk. néptanító augusztus 2-án vonult be Galiciába, mint önkéntes honvéd. Szeptember 9-én egy srapnel jobb lába fején bement. Kezdetben Lienzben volt kórházban, onnan haza küldötték négy heti szabadságra, ennek elteltével bevonult ezredéhez Marosvásárhelyre, de ott sem tudták eltávolítani a lövedéket a lábából, míg dec. utolsó napjaiban önként távolodott el a talpán a szilánk. Most várja újabb behívását a harctérre.

19. **Barabás Lajos tanár két fia.** Dr. Barabás József, mint népfelkelő orvos, a déli harctéren szolgált egy és fél hónapig. A belügyminiszter rendeletére aztán, mint egészségügyi felügyelő Budapestre visszahivatott. — Dr. Barabás Zoltán a vasutas ezredbe osztatott be, a háboru kitörése óta Przemyslben van, amely galíciai erődítményt már másodszer kerítették be és ostromolnak a muszkák, de hiába!

20. **Ótordai Székely Ferenc** (Debreczen) huszár főhadnagy a debreczeni huszárezredben szolgált. Az északi harctérre vonult. Hosszu harcok után idegbántalmat kapott és beteg lett.

21. **Szöke Károly** (Tordátfalva) szobafestő volt Kolozsvárt, nős, egy gyermeke van. Szerbiában vett részt a háboruban. Sulyos sebébe belehalt. Szlavoniában temették el október 2-án.

22. **Pap Domokos** főgimn. tanár (Torda), tartalékos honvéd hadnagy már egyszer kiheverte a Galiciában szerzett sebet s

ismét a harctéren van, de most a hazai téreken. Ott fölébredt lelkében a költő, mert Árpád apánk nagy bevonulásának a helyén, a vereckei szoros előtt védi a hazát a betört ellenségtől, ott a Rákóczi Beszkidjei közelében megpendült a hur. A Kárpátok téli mostohaságától a honvéd először meghökken, de ez a légkör csakhamar törhetetlen hőst nevel belőle. Így van ez a lelkes székely vérű tanárral, aki azt — reméljük — nem fogja másodszer is ontani, de a győzelmet, azt már biztosítja.

23. **Kolozsi Dénes** (Sinfalva) az északi harctéren súlyosan megsebesült és a gráci kórházban egyik lábát levágták. Ma már annyira jobban van, hogy vágyik a hazai levegő után s nem sokára el is bocsájtják.

24. **Dr. Lukácsi József** ügyvéd Kolozsvárt, mint póttartalékos honvédhadnagy az ujoncok kioktatásában fáradozott katonái rajongó szeretete között. Jutalmul főhadnaggyá léptették elő s a múlt év u'olsó napjaiban fölvezényelték a Kárpátok védelmére.

25. **Zsigmond Sándor** (Tordátfalva) a Kárpátok alatt súlyos sebet kapott. Az állcsontját rongálta meg a golyó.

26. **Székely László** orvos-növendék mint szanitész-káplár szolgált. Orosz fogságba esett.

27. **Deák Dénes** jegyző egyéves önkéntes, a 64-ik gyalogezredben. Beteg lett; a szabadkai kórházban ápolják.

28. **Két kolozsvári testvér:** Szőke István tizedes, 21-es honvéd beteg. Ferenc 51-es közlegény, sebesült. Mindkettő Galiciában szolgált.

29. **Borbély György** tanárjelölt, zalaegerszegi tanár fia, ^{Szabóiban} ~~északon~~ harcolt vitézül, bátran. Hir szerint megsebesült, de a további sorsáról már nem szól megbízható hir, amit pedig aggódó szülőin kívül sokan várunk.

30. **Lászlóczky Samu** (Kolozsvár) népfölkelő hadnagy néhány napi kórházi ápolás után újból visszatért csapatjához.

31. **Fazakas Dénes** gagyji áll. iskolai igazgató-tanító elhunyt 1914. évi október 3-án a kassai helyőrségi kórházban. Két hónapig küzdött az északi harctéren halálmegvető bátorsággal, mint illett egy jó székelyhez. A golyó nem, de a betegség utolérte s rövid szenvedés után elhunyt. Gagyban gyászba borult az iskola s az egész unitárius gyülekezet és 1915. évi január 17-én dél előtt 10 órakor a templomban zokogó bánattal vettek búcsút a jó tanítótól, két gyermek atyjától, nagy családtagjától, a 36 éves derék férfitől.

Bizalom Istenben.

Egyszer egy hajó ment a tengeren telve utasokkal. Jó kedv, vidámság töltötte be a fülkéket és a fedélzetet egyaránt, mert a tenger csendes volt és a hajó teljes gőzzel biztos iramban haladt kitűzött célja felé. A nap is, mintha gyönyörködött volna ebben, olyan szelíden öntötte szét sugarait a végtelen vizek felett.

De egyszer csak megváltozott minden. A napot sötét fellegek takarták el, villámok cikáztak az égen s a tenger is háborogni kezdett. A hajó a biztos iramot elvesztette. A jó kedv és vidámság hirtelen megszűnt s az utasokat remegés fogta el. Majd pedig, mikor a hullámok hatalmas ívekben kezdtek tornyosulni jobbról is, balról is s a hajót könnyű pelyhelyként kezdték dobálni fel a magasba s onnan ismét le a mélységbe: az utasokon kitört a kétségbeesés lármája. Eszeveszetten futkostak össze-vissza. Mindenki segítségért kiáltott s egymást verték le a nagy tolongásban.

E nagy zürzavar közepett csak egy ifjú őrizte meg lelkének nyugalmát, aki nyugtalanság helyett egykedvűen ült a maga helyén.

A vihar még egy kevés ideig dühöngött s aztán elült. A hajó épen maradt s az utasoknak az ijedtségen kívül nem történt semmi bajuk.

Mikor mindenkibe visszatért a nyugalom, megkérdezték az ifjút, hogy tulajdonképpen miért volt ő oly nyugodt, míg mindenki más eszeveszetten futkosott és jajongott?... S miért ne lettem volna nyugodt, — felelt a kérdező, — mikor a kormány az én atyám kezében volt!...

Kedves olvasó! Mi mindannyian hajósok vagyunk az élettengerén. Hajónk a sors és kormányosunk mindnyájunk Atyja: az Isten.

Vajjon ha az a gyermek nem csüggedt el, jóllehet csak az ő földi atyjában bízott, aki maga is a legnagyobb veszedelemben forgott, mi nem sokkal ikább lehetünk nyugodtak a feltámadt viharban, ha a kormányon az égi Atyát sejtethetjük? Hiszen a mi kormányosunk nemcsak addig hatalmas az elemekkel szemben, amíg bírják a kár izmai, hanem ő hatalmas végetvetni a viharnak akkor és ott, ahol és amikor neki úgy tetszik. Neki hatalmában áll: a szétszort csontokat is összeszedni s beléjük lelket lehelni; hatalmában áll: még a kövekből is embereket teremteni.

Ne félj hát kedves embertársam! Bizzál csak Ő benne,

mert Ő nem hagy el. Nem azért teremtett Ő téged, hogy kinozzon. S ha mégis keserűség az ébredés, bú a virradásod: tárd csak ki előtte szivedet; Ő meghallgatja kérésedet s te boldogan fogod tapasztalni, hogy a szevedés csak addig kínos, míg tekinteted égi Atyád felé nem fordul.

E kis elmélkedés is azért írodott, hogy te azt olvasván, érezzed, hogy Istenben vagyunk, élünk és mozgunk s ha meghalunk is vele maradunk.

Árkosi Tamás,
fogarasi unitárius lelkész.

A NŐK VILÁGA

Unitárius leányaink munkája.

Nem mulaszthatom el, hogy a Budapesti Dávid Ferencz-Egylet választmányja nőtagjai nevében ez uton is hálás köszönetet ne mondjak egyletünk férfi vezetőinek, hogy hozzájárultak azon óhajunkhoz, miszerint ne készpénzzel adakozzunk harcoló katonáink részére — mely összeg talán elényésznék a temérdek nagy adományok között — hanem nyujtsunk inkább anyagot az unitárius leányok lelkes és szeretettel végzendő kézimunkájához. Ha bármilyen csekély is így az eredmény — a többi hatalmasabb egyletek produktumaihoz arányitva — már maga a szeretetteljes fáradozás enyhíti az adomány szerény voltát!

A kezdeményezés Buzogány Annától, egyletünk buzgó titkárától eredt, kinek eredeti, szép gondolata az volt, hogy az itt szolgáló, vagy bármilyen alkalmazásban levő székely leányainkat is vonjuk be ezen emberbaráti munkába s a vasárnap délutáni összejöveteleket e célra használjuk. Miután azonban ezt lehetetlen volt kivinni, csak egyletünk leányai dolgoztak nagy szorgalommal és őszinte jóakarattal.

Minden szombat délután összejöttek, hogy együttesen, kedélyes beszélgetés mellett munkálkodván, este haza vigyék és tovább folytassák a félben hagyott munkát. —

Elkészült: 66 hósapka, 20 pár térdvédő és 14 pár csukló védő. Tehát összesen 100 darab. Nem nagy szám, de tekintve, hogy már ez is 137 koronájába került egyletünknek és tudva, hogy a perselyek is legtöbbször a

háboru céljaira lesznek kiüritve, nem mertük tovább folytatni a költséges munkát és ez volt oka annak is, hogy csak szűkebb körben folytathattuk a kötést, dacára, hogy még sok lelkes dolgozó társat találhattunk volna tagjaink között.

Az elkészült dolgokat két részben, báró *Born* Frigyes és *Sztankovanszky* Imre képviselő vezetése alatt álló és e célra berendezett automobil vállalattal küldtük egyelőnk nevében a harctérre s mindkét alkalommal a kellő elismervényt szabályszerűen meg is kaptuk.

Midőn a választmány nő tagjai nevében még egyszer köszönetet mondok ugy vezető férfiainknak, mint a kedves dolgozó fiatalágnak, nem végezhetem be rövid jelentésemet anélkül, hogy Istentől áldást és védelmet ne kérjek mindazon — *hidegben, esőben, halálveszedelemben* küzdő — katonáink számára, kiknek birtokukba jutottak a mi *meleg szobáinkból, meleg érzelmeinkből* eredő, *meleg könnyeinktől* áztatott hősapkáink!

Valamint nem tudtam megállni, hogy az elcsomagolt holmikkal együtt utnak ne bocsássam azon közös aszszonyi fohászukat, hogy az Ur Isten vessen végre gátat az emberiség e kegyetlen harcának és küldje le e szerencsétlen, vesztébe rohanó földünkre, testvérgyilkolást szentesítő, de jobb sorsot érdemlő nemzeteinkre — Jézusunk békés »nem e világból való« s éppen ezért meg nem értett országát!

Perczelné Kozma Flóra.

Irodalom.

„**Az Úr így akarta.**“ Regény. Irta: Útő Lajos unitárius lelkész. Küküllődombó, 1914. Ára: ?

Szerény kék köntösében félve nyit be a nyilvánosság kivilágított fényes termébe az első regény. Félelme a szerénysége, pedig bizonynal ülő helyet is fog kapni. Ha nem is lesz a vásári kritika felkapott portékája, de a fehér leányszobák álmait bizonynal tovább fonja csillogó meséjével.

Talán az is a legnagyobb hibája e kis könyvnek, hogy az életérdekek reális valóságát annyira számításain kívül hagyja. Az egész történet érzelmi momentumokra van építve. Alakjai ideálisan jók vagy ideálisan rosszak, pusztán érzelmi alapon, minden reálisabb ok nélkül, (Bárdi Pálma, de még Hubai is). A modern munkákban megszokott márkánsan való történetektől, ezért nagyon különbözik e könnyű, légiiesen finom mese.

Mélyebb lelki erők nem dolgoznak a történet háttérében, mint

mozgató rugók. Egy gondolatra épült az egész épületváz, mely mint színes szövet alapjának szálaí átszövi a cselekmény tarka kelmejét, mely gondolat a názárénus vallás szélsőségeiből táplálkozik. Ez az élesen ki nem fejezett, de lépten nyomon előtűnő gondolat pedig az, hogy a nemeslelkű ember minden vallásban megtalálja és megmutatja való, tiszta magát, míg ellenben a názárénus szerű ájtatoskodó vallások kitűnő farizeus köpenyegek a képmutató, alakoskodó, zsákmányra leső romlottaknak. (Az ember azért még sem olyan könnyen rontható, mint a romló almák által elrontható ép almák, amint különben végeredményében az Űtő regénye is az ellenkezőjét igazolja.)

Mese szövése nem újszerű, de a cselekmény állandóan foglalkoztatja az olvasó képzeletét. Irálya gördülékeny, bár sok helyen mutatja a gyakorlatlan kezét. Nyelvezete magyaros, színes, de tulajágosan cicomázott, s a ráaggatott sok dísz elnehezíti.

Mutatkozó hiányaitól eltekintve, vonzó kedves olvasmánya lehet e regény minden ez iránt érdeklődő embernek. Melegen ajánljuk mindkét nem iffjainak. Igen sokszor kevésbbé sikerült dívatos munkákat fálnak, mert azokban az érzékies reálitás van megénekelve Kivánatos volna, hogy e munka a társadalom kevésbbé műveltjei előtt se maradna ismeretlen, ott is megértenék kedves meséjét.

— ör —

Hajna szerelme — csatarajz. Vörösmarty Zalán futásának legszebb epizódja ez a tanulmány, melyet Borbély György zalaegerszegi tanár szerkesztett és adott ki egy szép képpel illusztrálva, mely alkalmas olvasmány a mai nagy háborukban is ifjunak-öregnek egyaránt, amellet, hogy az iskolák felsőbb osztályaiban elősegíti az irodalmi tanulmányt, főleg Vörösmartyra nézve. A fűzetben Göbél Árpád festő tanártól van egy igen sikerült kép, melyben a megsebesült hőst ápolja, sebeit kötözi deli Hajna. A legmelegebben ajánljuk ezt a kis fűzetet minden honfiúnak és honleánynak. Gyönyörúsége telik a hajdani magyar fiut s magyar leányt szemlélve, a mai hős fiakban és szép leányokban, a kik méltók azokhoz vitézségben és szívjóságban. A fűzet megszerezhető Zalaegerszegen, 50 fillérért.

Halmági Samu háborus verseiből „Még egyszer — és mindig“ címen egy fűzetre való került ki a sajtó alól. Első szakaszba öt verse van azok közül az ódai lendületű versek közül, melyeket írójuk még a háboru előtt irt szinte csodálatos előérzettel.

Második és harmadik szakaszban meg olyan versek vannak, melyek már tisztán a háboru eseményeit, a háboru hangulatait zen-gik dal formában röviden, tömören, jellemzően. A magyar nemzet harcát kísérik e dalok, ennek véres talajából fakadtak ezek s bennük van e nemzet harci vágya, harci dicsősége, bizodalma és bennük van aggodalma is.

A D. F. E. köréből.

A *Kolozsi Dávid Ferencz Fiókegylet* a jelen szezonban már három estélyt tartott. Estélyeit az állami iskola nagytermében tartja.

December 20-án este 6 órakor kezdődőleg volt az első estély. Előre jelezve volt, hogy elsősorban szülők részére lesz tartva. 60—70-en vettek részt. Kiss Sándorné Papp Erzsébet az egylet elnöke dr. Barabás Ábelnek Az Ujságban (bpesti) megjelent »A franciák« című cikkét olvasta fel s ezzel mutatott rá a cikkben szépen kifejezésre jutó anyaság fontosságára. Hogy mennyire fontosak a gondos, hűséges anyák a nemzet erejének szempontjából. Napoleon szavai jutottak eszünkbe, aki megmondotta, hogy az ő nemzetének »anyákra van szüksége«. Többen voltak a közönség körében, akiknek két-három fiuk van a csatatéren s a névtelen megemlékezés az anyaság fontosságáról könnyeket csalt a hős anyák szemébe. Az elnök felszólította a szülőket, hogy készítsék lélekben gyermekeiket a karácsonyi gyermek-estélyre.

December 25-én, karácsony első apján este tartatott a második estély. A körülbelül 200 főből álló közönség zsufolásig megtöltötte a termet. A két-három évestől ott voltak az iskolaköteles korig mind a gyermekek. Ez az estély karácsonyfa ünepélyvel volt összekötve. A gyermekek estélye volt. Egyszerre meggyultak az apró színes gyertyácskák s a gyermekek kara énekelte »Az égen Betlehem fölött« című éneket. Ezt apró karácsonyi versek követték, amit az apróságok szavaltak a karácsonyfa tövében. A szavalatok végével a gyermekek részesültek a karácsonyfa frissítőiben.

Az estély utolsó pontja megemlékezés volt a harctéren levő hőskről. Az egyházközség lelkesze emlékeztette a jelenlevőket azokra, akiknek távolléte annyi hitvesnek, apának, anyának és gyermeknek a szívében okoz fájdalmat. Minden harctéren levő hősnek az estélyről egy a templom képét viselő levelezőlap küldetett, bizonysgául annak, hogy lélekben ők is ott voltak velünk az estélyen. A karácsonyfa költségeit az egylet elnöke viselte 20 korona értékben.

Újév napján volt az egylet harmadik estélye. Körülbelül 60-an voltunk jelen. A gyermekek újévi üdvözléket szavaltak. Az egylet elnöke Szomori Emilnek, Az Ujság harctéri tudósítójának »Kihúlt csatatér« című köz-

leményét olvasta fel. A jelenlevők az élethű leírás felolvasását nagy érdeklődéssel hallgatták.

Jelenvolt.

A segesvári Dávid Ferencz fiókegylet az elmúlt évben is sikeresen működött. Tartottunk 4 felolvasó gyűlést. Felolvasást tartott: Özv. (Apáthy Gyuláné, Ehrenwerth Ignácné, Márkos Róza és Márkos Teréz. Szavallattal közreműködtek: Koszta Teréz, Lőrinczi Irma, Keresztély Irma, Varga Ilonka, Lakó Julia, Feneki Róza, Ehrenwert Sárka, Sebe Ferenc, ifj. Nagy Béla. Énekelt: György Irénke és Guth Grätchen, zene számokkal közreműködtek: Hack András és Varga Zoltán. Minden alkalommal imát mondott Nagy Béla lelkész, záróbeszédet két alkalommal szintén Nagy Béla, két alkalommal Ehrenwerth Ignácné elnöknő. Egyletünk a vallásos élet ébrentartásának hűségese óre.

Egyházi és iskolai mozgalmak

A *mi katonáink* cím alatt az Unitárius Közlöny f. évi első számában megindult tudósítások nemcsak mára szólnak, mint a közönséges napi hírek. Az Unitárius Közlöny olvasói gondossan őrizték meg a lapjukat, mert a katonáknak hozzátartozói évek mulva is örömmel és büszkeséggel fogják olvasni. De az érdekelteknek is kedves emléküik lesz majd, a mikor hazajönnek.

Az *Unitárius Közlönyt* a Dávid Ferenc Egylet tagjai a 2'04 kor. tagsági díjért, tehát mondhatni ingyen kapják. Ám ezzel szemben tartóznának azzal, *hogy a 2 koronát év elején pontosan megfizessék.*

Elhunytak. *Albert Ferenc* a nagy idők tanuja, 48-as honvéd elhunyt Budapesten 85 éves korában. A

néhai *Albert János* tordai nagy papnak volt rokona Csehétfalváról. *Józan Miklós* esperes temette el. — *Szabó Jánosné* Katona Rózália 81 éves korában elhunyt Kolozsvárt januárius 22-én. — *Demény Andor* építész hasonló nevű kis fia 2 éves korában elhunyt. Rövid idő alatt a második hasonló csepás sujtotta a családot.

Kinevezések. *Harangláb*ra a hadba vonult tanító helyébe a főt. püspök ur kinevezte Szász Dénesnét, a helybeli lelkészünk nejét, ki okleveles tanítónő. — *Kolozsvárt* a hadi szolgálatra behívott főgymn. melletti elemi iskolai tanító Nagy József helyébe a főgymn. igazgatóság Nagy Józsefnét alkalmazta.

Áthelyezés. Az igazságügyminisz-

ter Hadházy Béla balázsfalvi kir. járásbirósági irodatisztet a kolozsvári kir. ítélőtáblához helyezte át. Hadházyafia, ki jelenleg a kolozsvári m. kir. honvéd dandárbíró-ságnál teljesít szolgálatot mint népf. honvéd tizedes, éveken át balázsfalvi l. egyházközségünk egyik buzgó vezető munkása volt. Örömmel üdvözljük új állásában.

Egy szegény leány sorait ide írjuk, hátha meg lesz a hatása: Azon őszinte óhajom kíséretében küldöm a kedves lapunk 1915 évre szóló előfizetésem (2.50), hogy bárcsak e nehéz időkben is, mindenki inkább egy pár fillérrel többet tudjon küldeni: mint hogy kedves lapjára ne tudjon előfizetni. Hogy mindenki, szegény, gazdag élvezhesse a sok lelki kincset, mit benne talál.

Vallásos estély a tordai templomban. Karácsony másodnapján este ismét igen felemelő hatású vallásos estély volt az unitárius templomban, mely ezuttal is zsufolásig megtelt hívőkkel. Az estélyt Lőrinczy Dénes esperes a lelkeket átjáró s a szívek mélyéig hatoló fohással vezette be. Ezután dr. Kemény Gábor, főgimnáziumunk jeles tanára tartott igen élvezetes, tanulságos és lélekemelő felolvasát a világ-békéről. A nagyértékű, eszmékben gazdag felolvasást igaz élvezettel hallgatta végig a közönség. Az előadó professzor fejtegetve a világbéke fogalmát, rámutatott arra, hogy most a világháboru tetőpontján szinte ironikus világbékéről beszélni, de azért mégis hasznos erről elmékedni, mert a világbéke nem utopia, nem üres ábránd,

hanem olyan eszménykép, melyet az emberiségnek megvalósítani szent kötelessége. De egyszer megvalósul, amikor aztán elpihennek a fegyverek s muzeumokba kerülnek, hogy majd olyan örök némaságu, titokzatos tárgyakká válnak, melyekről Madách „Az ember tragédiájá”-ban a tudóssal az ágyura vonatkozólag ezt a szakvéleményt mondatja;

„Ez ágyu. Rajta rejtélyes felírás „Ultima ratio regnum“... Hogyan használtatt, ki tudja!?”

De mily nagy időnek kell addig elteltetnie, amikor már az ágyunak a használatát még csak nem is fogják ismerni, amikor makulátlan tisztán ragyog a világbéke napja!

A nagyhatású, mélyen szántó felolvasás után Zalányi Ferenc szavalta el lelkes tüzzel Váradi Antalnak „Mártirok kora” című költeményét. Majd Lőrinczy esperes mondott költői szárnyalású, mély hittől áthatott záróbeszédet, mely után bezáróul a közönség a Szózatot énekelte el.

Egy katona köszönete lelkesének, Máté Lajosnak Firtosváralján. Köszönet a megemlékezésért, hogy nemcsak a szószékről imádkozik érettünk, hanem imakönyvvel is megajándékoz, mint hiveit a csatatéren. Demeter Lajosnak nem tudom most átadni, mert beteg és vissza lett küldve valamelyik kórházba és egy tiszt átvette, hogy ha visszajő, átadja Lajosnak, addig ő olvassa az imát belőle. Mi a többiek most jelenleg még élünk. Fájó szívvel olvastam, hogy István elesett, Zsiga stb. akik hazájukért haltak, hazánkért élünk és halunk

mindannyian. Még egyszer köszönet tiszteletes úr szíveségeért, éljen sokáig egyházközségünk élén kedves családjával, hogy vezérelhesse családainkat jó tanácsával és vigasztalhassa, sziveskedjen feleségem értesíteni, hogy még élek, mert alig volt annyi időm, hogy megírjam ezt az egy lapot, tisztelettel maradunk mindannyian a harctéren. Boldog újévet kívánunk 1914 XII/31. *Jánosi Mihály* őrmester és bajtársai.

Egy másik katona levele lelkészének, Sárosi Józsefnek.

Kelt Tisza-Bogdánban, 1914 XII. hó 28. Tudatni kívánom tiszteletendő uram, hogy itt töltöttük a szent karácsonyi ünnepet a nagy Kárpátok között, itt járunk a természet nagy templomába, hol a Kárpátokból kimagasló nagy hegyeket szent oltároknak tekintjük, melyek előtt leborulva imádkozunk és harcolunk. Itt, hol ezelőtt ezer évvel a nagy Árpád vezér őseinket bevezette, hogy ezt a szép országot nekünk megszerezte. Továbbá tudatom arról is, hogy nagyon sokat kell, hogy szenvedjünk, sokszor az életünk veszélybe fog, de azért nem zugolódunk, mert szép magyar hazánkért tesszük. Ezért harcolunk vitéz bajtársaimmal, kik jól tudjuk, mi a haza. Ez a föld itt, hol születünk, hol a dajkánk altató dalt zengedezett mi fölöttünk. Mindezek után mély alázattal kérem a tisztelendő lelki pásztorunkat, fogadja szívbeli ajándéku ezen pár soraimat és úgy szintén ujévi üdvözetemet. Továbbá nagyon szépen köszönöm a családom iránt való szeretetöket

és sok jó adományokat. Engedje a mindeneknek teremtő jó Istene, hogy én egykor mint fáradt harcos magokat találhassam jó egészségbe, hogy visszaszolgálhassam a sok jóságokat. Most egyéb új-ságot nem irok, majd ha megérem, hogy haza mehetek, többet fogok beszélni a jelen és multi sorsomról. Maradok szívélyes üdvözzellet *Demeter János*.

Imádságok hadban levők és hozzátartozóik számára, irták a teológiai tanárok és a kolozsvári papok. Bevezetéssel ellátta Ferencz József püspök ur. Ingyen küldik meg egy-egy példányban a *katónáknak* és a *katónák családjának*. Mint-hogy csak korlátolt számban készült, ezt a tájékoztatást vegyék figyelembe az érdekeltek.

A jó gyermekek könyve 3-ik kiadása az unitárius iskolák 2-ik osztálya számára, kapható az Unitárius Közlöny szerkesztőjénél. Ára 50 fillér. Postán küldve 58 fillér. Egyszerre beküldött 5 koronáért 10 pld. bérmentve.

Protestáns új képes naptár legifjabb Szász Károly szerkesztésében az 1915. évre is megjelent a szokott gazdag tartalommal, sok képpel, melyek között a mi részünkről a báró Petrichevich-Horváth Arthur-köri f. ü. gondnok jól sikerült képével találkozunk.

A dévai Dávid Ferencz-émlék imakázra legújabbban Ferencz József püspök ur 100 koronát adományozott, mint 3 éves ígérétenek második részletét. — Az újabb befolyt adományok nyugtázása tárgyalmaz miatt késik.

Nyilvános elszámolás.

A brassói unitárius templom építésének céljaira tett adományok.

— I. közlemény. —

Az 1914. évben kibocsátott felhívások folytán az 1914. évi december 4-ig a következő adományok tétettek:

1. Szerényi József v. b. t. t., Budapest 100 K.
2. Székely Ferenc v. b. t. t. igazságügyminiszter, Budapest 20 K.
3. Feminger Henrik, Brassó 25 K.
4. A 447. sz. gyűjtőiven Papp Ferenc takarékpénztári igazgató, Brassó 100 K.
5. A Dimény László 241. sz. gyűjtőívén Fischer Aladár Segesvár 40 f., Simon András Segesvár 20 f., Szász Karolin Segesvár 40 f., Karresz Sándor Segesvár 40 f., Antal József Segesvár 60 f., Szerafin Frigyes Segesvár 60 f., Karresz Alfréd Segesvár 60 f., Jakabfi János Segesvár 30 f., Karáty Árpád Segesvár 60 f., Asztalos Ödön Héjjasfalva 60 f., Lautár Oszkár Héjjasfalva 60 f., Dénes Mózes Erked 1 K, Huszár András Agostonfalva 80 f., Laczkó Ferenc K.-falva 50 f., Joó Sándor Zernest 1 K, Aret András Zernest 40 f., Kovács Károly Brassó 50 f., Varga Lajos Brassó 40 f., Réty Antal 50 f., Kelemen Géza 50 f., Rác János 50 f., Sándor István Brassó 50 f., Máté János Brassó 1 K, Joó Árpád Predeál 50 f., Kiss András Predeál 20 f., Szöcs Dávid Predeál 20 f., Erdélyi János Predeál 40 f., Berényi János Predeál 40 f., Stolcz Károly Predeál 1 K, Poché János Predeál 50 f., Dombi N. 40 f., Hosszu János 40 f., Vajda Ferenc 20 f., Sigmond Gyula 60 f., Dénes András 20 f., Abrán Albert 20 f., Kicsid Árpád 20 f., Kath Gábor 30 f., Dénes Ferenc 30 f., Rosenberg Izidor Budapest 40 f., Máthé Sándor Keresztényfalva 30 f., Ilke Sándor 1 K, Palm Samu 25 f., N. N. 20 f., Szabó János 20 f., Szentgyörgyi Ferenc 20 f., Miklós Dávid 20 f., Márkos József Dombó 20 f., összesen 21 K 85 f.
6. A 446. sz. gyűjtőiven a Brassói Református Egyház-köztség 50 K.
7. A Vass Gergely 297. sz. gyűjtőívén: Balázs József Brassó 3 K, Kádár Anna Budapest 2 K, Vass Gergely Brassó 3 K, Vass Gergelyné Brassó 2 K, Rátz József Brassó 1 K, Schuster Lajos Brassó 1 K, Uhr Károly Brassó 2 K, összesen 14 K.

Brassó, 1914. évi december hó 24-én.

Dr. Vernes István,
egyház közs. gondnok.

(Folytatjuk.)

Az egyesület pénztárába 1914 december 12-től 1915 jan. 25-ig rendes tagsági díjat fizettek: Gyarmati Gergely Veztöröny 1910—11-re, Telmann Béla Brassó 1912-re, Zsigmond Ferenc Sinfalva 914-re, Sárdi Lőrinc Kolozsvár 915-re, Varga Dénes Torda 914—915-re, Özv. Pálfi Jánosné Csegez 914-re, Gergely Márton Beszterce 915-re, Kovács Margit Székelykeresztur 914—915-re, Máté Juliska Székelykeresztur, Mátyus Gergely Ikland, Kriza Sándor Homoródalmás, Rösztner Valeria Nagybánya 915-re, Nagy Elemér Szentkereszt, Kisgyörgy Tamás Bölön 914-re, Létai László Temesvár 915-re, Molnár János Adámos 913—914-re, Barabás Ilona Gyalár 915-re, Péter Jánosné Alsóboldogfalva 910—914-re, Jóó Elek Siménfalva 914—915-re, Csongvai József Sinfalva 915-re, Árkosi Béla Selmecbánya 911-re, Tóth Mihály Kolozsvár, Hegedüs Mihály Prázsmár, Kádár József Dés 915-re.

Előfizetési díjat fizettek: Györke Lajosné Kolozsvár, Kerekes Miklósné Torockó, Komjástszegi Pál Aranyosrákos, Márkos Ferenc Marosvásárhely 915-re, Dr. Gelei József Bánffyhunyad 915—916-ra, Pap Gergely 913—915-re, Somkerekí Elek Szék, Sándor Mózes, Fekete Benjámín Székelyudvarhely, Sándor Jenő Budapest, Hegedüs Gyuláné Diód, Dr. Pálffy Ferenc, Szigethy Cs. Miklós Kolozsvár, Dr. Morvay Istvánné Kovászna 915-re, Lukácsi István Eperjes 914—915-re, Bálint Ferencné Csikszereda 914-re, Nemes Nagy Lajos Abrudbánya, Özv. László Gergelyné Szentábrahám, Özv. Sövér Adolfiné Kis-solymos, Pálffy Endre Balatonfüred, Ambrus Mária Budapest 915-re, Dr. Geley Lajos Zalatna 912—913-ra, Fazakas Tamás Aranyosgerend 914-re.

Alapítói díjban fizetett Ajtay Jánosné Homoródalmás 40 K (2 részlet), Péter Sándor és neje Városfalva 50 K (2 részlet).

A nagyszabeni líókegylet pénztárába fizettek 1914-re: Bálint István, Benedek Arnold, Fábry Dániel, Özv. Fábry Edéné, Fekete István, Fóris Gábor, Major Sándor, Majorosi Gusztávné, Dr. Miksa Pompejuszné, Sincký Géza, Ifj. Székely György, Id. Székely György, Veress József, Özv. Tóth Károlyné, Tóth Etus, Tóth Margit, Geréb Dénes, Gergely Áron, Incze Mihály, Fodor György.

Az U. Közlöny költségeire ajándékoztak: Györke Lajosné Kolozsvár 3 K, Mezei Róza 1 K, Br. P. Horváth Kálmán 40 K, Fekete Benjámín Székelyudvarhely 60 f., Szigethy Cs. Miklós Kolozsvár 60 f., Lukácsi István Eperjes 1 K 20 f., Nagy Elemér Szentkereszt 3 K, Vass Pál Kolozsvár 5 K, Tóth Mihály Kolozsvár 1 K, Hegedüs Mihály Prázsmár 1 K, Kádár József Dés 1 K. Fogadják az egyesület köszönetét.

Kolozsvár, 1915 január hó 24-én.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Egyesült Könyvnyomda R.-t.

Kolozsvár, Ferencz József-út 85. sz.

Ajánlja modern ujdonságokkal, hangjegyekkel, szedőgépekkel és a technika legújabb vívmányu gyorsajtóival felszerelt műintézetét iskolák, egyházak, egyesületek, intézmények, magánosok, ipartelemek, kereskedők, gyárak, gazdaságok, pénzüzetek, stb. részére szükséges mindennemű nyomtatványoknak izléses kivitelben való gyors előállítására. Egyetlen megrendelés, legyen az a legkisebb vagy a legnagyobb, mindenkit meggyőz az árak rendkívüli olcsóságáról s a munka kifogástalanságáról. —

HÁBORUS IDŐRE!

Kis imakönyv harctéren levő katonáknak. Irta <i>Uray Sándor</i> , ref. lelkész. Ára	16 f.
Imádkozzunk szereteteinkért. Imák háborús időkben. Irta <i>Lenygyel Gyula</i> , ref. lelkész. Ára	20 „
Imádságok háborús időkre. Magánhasználatra. Irta <i>Nagy Károly</i> , makói ref. lelkész. Ára	20 „
Egyházi beszéd a háború alkalmával. Irta <i>Haypál Benő</i> . Ára	30 „
Háborús egyházi beszéd előimádsággal és énekkel. Irta <i>Harsányi S.</i> , amerikai lelkész. Ára	60 „
Imádságom halld meg Isten. Kis imakönyv családi használatra. Irta <i>Uray Sándor</i> . Ára	20 „

Egyéb ujdonságok :

Krisztus minden mindenekben. Egyházi beszédek V. kötet. Irta <i>Mindszenti Imre</i> . Ára	2 K
Hétköznapi templomi imádságok tekintettel a háborúra és a téli évszakra. Irta <i>Harsányi Pál</i> . Ára	50 f.
Ne sirj! utmutató a vigasztalás örök forrásához. Ára	20 „

Célszerű levélhez mellékelt bélyegeken beküldeni a kívánt könyv árát. Portóra 20 fillért kérek.

Kaphatók: KÓKAI LAJOSNÁL

Budapest IV., Kamermayer Károly-utca 3. szám.

Nyomtatta az Egyesült Könyvnyomda részvénytársaság Kolozsvárt.